

ОЛЕСЬ ФЕДУРУК: ВЧЕНИЙ І ВОЇН

Алла Діба
науковий співробітник
відділу рукописних фондів
і текстології
Інституту літератури
ім. Т.Г. Шевченка НАН України,
м. Київ

Міг здаватися таким собі «хлопчиком-мажором» з родини знаного академіка-мистецтвознавця **Олександра Федорука** та хорової диригентки **Марії Федорук** (уродженої **Семаньків**). Дружина **Олександра Олександровича Федорука** – поетка і мистецтвознавиця **Олена Кіс-Федорук**. Отож – еліта, богема...

По закінченні Львівського національного університету ім. Івана Франка Олександр Федорук став літературознавцем, текстологом, вузівським викладачем, *learned literary*, тобто надзвичайно ерудованим вченим. Доктор філологічних наук (2021), видатний дослідник творчої спадщини **Пантелеймона Куліша** і **Тараса Шевченка**, старший науковий співробітник відділу рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України, головний науковий співробітник Інституту енциклопедичних досліджень НАН України (2006–2009), ад'юнкт Університету Монаша (від 2013 р., Мальбурн, Австралія). Від 2018 року — керівник Центру дослідження життя і творчості Пантелеймона Куліша при Інституті літератури імені Т.Г. Шевченка НАН України, член Редакційної колегії (від 2003) серії «Відкритий архів» видавництва «Критика». Це лише пунктирно окреслений шлях вченого, життя якого на шостому десятку життя різко змінила війна.

Олесь Федорук.

Олесь Федорук
доктор філ. наук,
ст. наук. співроб. відділу
рукописних фондів і текстології
Інституту літератури
ім. Т. Г. Шевченка НАН України,
м. Київ

Вже 26-го лютого сивобородий вчений пішов до військкомату і став стрільцем у підрозділі ЗСУ. В одному зі своїх інтерв'ю лейтенант Федорук розповідає:

«Письменники не раз брали до рук зброю, коли було потрібно. І це зовсім непогано у них виходило. У нашому батальйоні люди найрізноманітніших професій, з якими я ніколи б і не перетнувся в житті, якби не війна. У нас є доктори наук, зокрема в командуванні батальйону, і кандидатів чимало. Є, наприклад, топ-менеджер популярної мережі продуктових магазинів. Є прокурори і адвокати, суддів, здається, немає. Багато є тих, хто пройшов через АТО, спочатку – майже кожний четвертий у батальйоні. Присутність учасників війни 2014–2015 років сильно підтримувала нас.

Нещодавно у Львові я говорив з Сергієм Леп'яком, який теж пішов в ЗСУ, – колегою, істориком, доктором наук і автором восьми популярних книг про історію Чернігова (його двоє синів, до речі, тепер захищають Батьківщину), Він казав, що в Чернігові у них був брак офіцерів. Натомість у нас, у Києві, – навпаки. Уявіть, наш стрілецький батальйон за штатним розписом мав 39 офіцерських посад, а прийшло 70 офіцерів. Були випадки, коли капітани, майори і навіть полковник опинялися на солдатських і сержантських посадах.

І це було показово для Києва: всі встали на захист Батьківщини».

Олесь Федорук спочатку обороняв Київ, потім майже півроку – східні рубежі в Покровському та Волноваському районах Донецької області.

Тепер він тільки зрідка має можливість навідатись до рідного Інституту.

Про науку під час війни Олександр Федорук говорить так:

«Звісно, робота науковців істотно загальмувалася, особливо тих, хто працює з архівами. Нам, вочевидь, треба спершу перемогти ворога, повернути захоплені міста і села, відвоювати землі, забезпечити собі спокійне мирне майбутнє... Бо ворог, коли ми його виженемо за межі кордонів України, нікуди не подінеться і намагатиметься будь-що здобути реванши. А світ української науки, зокрема гуманітарної, звичайно, розвивається і розвиватиметься, як це було і під час Першої та Другої світових воєн.

Парадоксально, але найкращі художні твори і навіть наукові праці пишуться в найважчі часи. Національна трагедія, яку ми сьогодні переживаємо, призводить до переоцінки та переосмислення світосприйняття. Це, без сумніву, дасть поштовх до вивчення історії, вплине на розвиток суспільствознавства, українознавства, гуманітаристики в цілому, і не тільки нашої країни, а й усього світу».

Впродовж багатьох років сторінка нашого Олесь Федорука у Facebook рясніла новинами з досліджень про Пантелеймона Куліша. Сьогодні ж вчений лише зрідка констатує побачене, що, зрештою, стає важливим свідченням нашої боротьби:

«У нашому батальйоні є бороди і довші, і пишніші, і чорні, і з сивиною, але білих, здається, нема. А якщо серйозно, то прожитий рік дорівнює кільком рокам мого життя в минулому. І змінює цей рік нас, мене і моїх побратимів, більше, ніж змінюють десятиліття. «Я вже ніколи не буду таким, як колись» – не один казав мені. Коли я був на церемонії нагородження побратимів, то ловив себе на думці, що довкола мене звичайні хлопці, які є скрізь. Але ж ні. Вони пройшли крізь пекло війни і далі йдуть обраним шляхом. Це без пафосу – герої, і бути з ними рядом – велика честь. Усвідомлення цього додає сил долати глибинну руйну – особисту, творчу і навіть побутову, – яку несе з собою війна» (27 грудня 2022 р.). ■

Олесь Федорук і Микола Жулинський.
Київ, 7 лютого 2023 року